HEMMELIG

(KML)

M Ø T E

i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite

torsdag den 16. november kl. 15.30.

Møtet ble ledet av komiteens leder, Gro Harlem Brundtland.

Til stede var:

Fra den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite:

Gro Harlem Brundtland, Paul Chaffey, Kåre Gjønnes, Bjørn Tore Godal, Kirsti Kolle Grøndahl, Fridtjof Frank Gundersen, Annelise Høegh, Anne Enger Lahnstein, Gunnar Skaug, Reiulf Steen, Anders Talleraas, Jo Benkow, Bjarne Mørk Eidem, Hans J. Røsjorde, Svein Alsaker, Gunnar Berge, Helen Bøsterud, Ingvald Godal, Edvard Grimstad, Sigbjørn Johnsen, Jens Marcussen, Oddrunn Pettersen, Erik Solheim, Siri Frost Sterri, Anders C. Sjaastad (for Jan Petersen) og Pål Atle Skjervengen (for Carl I. Hagen).

Fra landbrukskomiteen deltok følgende medlemmer for å delta under behandlingen av sak nr. 1: Syver Berge, Bjarne Mørk Eidem (også medlem av den utvidede utenrikskomite) Oscar D. Hillgaar, Åsa Solberg Iversen, Peder I. Ramsrud, Sigbjørn Ravnåsen, Arne Alsåker Spilde, Inge Staldvik, Inger Dag Steen, Dag C. Weberg og Gunhild Øyangen.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: Handelsminister Kaci Kullmann Five og landbruksminister Anne Vik.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet: Statssekretær Bjørn Iversen, Utenriksdepartementet, ekspedisjonssjef Tor B. Næss, Utenriksdepartementet, personlig sekretær Kai Henriksen, Utenriksdepartementet, underdirektør Sverre Kvakkestad, Utenriksdepartementet, underdirektør Einar Bull, Utenriksdepartementet og komitesekretær Helge Stiksrud, landbrukskomiteen.

Videre var til stede komiteens faste sekretær, Jon Bech.

Dagsorden:

1. Notifisering i GATT og norske importreguleringer.

2. Eventuelt.

(KML)

KOMITEENS LEDER: Stenografene har bedt om å få ta med seg lydbånd på møtene i den utvidede, fordi det bl.a. ved forrige møte, da det var mange til stede, var vanskelig å høre og oppfatte det som ble sagt lengst nede ved bordet, noe som gjør det vanskelig å lage korrekte setninger. Jeg går ut fra at vi kan godkjenne det, slik at de gis mulighet til å gjøre jobben sin best mulig, men vil gjøre oppmerksom på at dette er noe nytt.

Erik Solheim stilte ved forrige møte et spørsmål som vi da ikke hadde tid til å gå noe nærmere inn på. Han spurte om det var slik at forhandlingene i denne komite er fortrolige. Det er de, og det vet selvfølgelig alle medlemmer av den utvidede. Det fremgår av reglementet at det er slik, men jeg velger å ta det opp her bare for å peke på at slik har arbeidsformen vært, og slik må den være. Vi kan komme inn i ganske vanskelige situasjoner fremover i tid når vi tenker på at vi går inn i f.eks. et slikt område som EFTA/EF-prosessen, kanskje neste år også med forhandlinger. Da er det ganske vesentlig at det er mulig å bruke denne komiteen til det den er ment å være. Der hvor det er forhandlingstaktikk inne i bildet, kan det fort også vise seg at ting som lekker ut fra denne komite, kan skade norske interesser. Jeg bare bruker dette som et eksempel på at fortrolighet har en reell betydning og ikke bare er snakk om byråkrati eller unødvendige regler.

Sak nr. 1.

Notifisering i GATT og norske importreguleringer.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: I komiteens forrige møte om GATT-notifisering gjorde jeg rede for bakgrunnen for denne saken. Det var jo for noe tid tilbake, så jeg skal meget kort gjenta:

- I det såkalte konsensusvedtaket av 8. april i år i GATT har Norge påtatt seg en forpliktelse til forhandlinger som på lang sikt skal gi "betydelige gradvise reduksjoner i støtte og importvern."

- Jeg understreket at Regjeringen selvsagt står fast på denne forpliktelsen.

- Det skal i GATT-forhandlingene tas hensyn til ikke-økonomiske faktorer, f.eks. matvaresikkerhet.

(KML)

Den forrige regjering understreket i et forklarende innlegg fra Norge at man med dette fra vår side også mener miljø, distriktspolitikk og sosiale hensyn.

- Også disse forpliktelsene tar den nåværende regjering alvorlig.

- Notifiseringen høsten 1989 gjelder de kortsiktige konkrete tiltak for å oppfylle viljeserklæringen om redusert importvern og støtte i 1990. Denne forpliktelsen er forutsatt oppfylt innenfor dagens lovgivning - det betyr altså i Norge dagens jordbruksavtale.

- Jeg nevnte sist at Finland ville notifisere reduksjon av eksportstøtten uten nærmere kvantifisering.

- Sverige ventet da på innstillingen fra sin parlamentariske arbeidsgruppe.

- Jeg antok at andre land ikke ville spille fra seg kort i forhandlingene nå.

Nå er situasjonen den at Finland, Island, Østerrike, Australia, Sverige, New Zealand og EF har notifisert, mens USA, Ungarn og Canada i forhandlingsgruppen har sagt at de har til hensikt å notifisere snart. De innkomne notifikasjoner omfatter kun generelle hensiktserklæringer eller tiltak som allerede er gjennomført eller besluttet uavhengig av denne forpliktelse.

Den svenske parlamentariske arbeidsgruppen har nå avgitt sin innstilling. Der er det ikke foreslått noen endringer i importvernet. På et EFTA/GATT-møte om jordbruk den 8. november i år uttalte den svenske representanten ifølge våre to norske representanter som var til stede, at det på dette stadiet av forhandlingene ville være "abnormal" om man skulle notifisere reduksjon i importvernet i den nåværende fase av forhandlingene.

Jeg kan dermed nå fastslå, ikke anta, at ingen av de vesteuropeiske land vil notifisere endring av importvern eller hensikt om gjennomgang med sikte på liberalisering av importvernet.

Regjeringen vil, som jeg sist nevnte, i innledningen til notifikasjonen vise til den gjennomgang av jordbrukspolitikken og importvernet som nå pågår i tre ulike utvalg.

(KML)

I tillegg er vi kommet til at det i innledningen kan vises til at Regjeringen i 1990 har til hensikt, som ledd i forhandlingene om en langsiktig GATT-avtale, å gjennomgå importbeskyttelsen for veksthussektoren med sikte på liberalisering.

Dermed går vi i denne innledningen lenger enn noe annet vestlig land. Jeg har lyst til å understreke at dermed gir man også et signal til næringen.

Utvalget under Landbruksdepartementet som ser på importvernet, under ledelse av Kvakkestad, vil naturlig kunne foreta det arbeidet Regjeringen her akter å notifisere.

I denne liberaliseringen er det viktig å opptre slik at vi sikrer oss overgangsordninger som aksepteres av GATT, og som kan gi norsk veksthussektor mulighet til å konkurrere der den kan konkurrere i fremtiden.

Jeg har forstått den forrige regjerings opplegg slik at også den var innstilt på overgangsordninger. Vi mener mulighetene for disse sikres ved det opplegg vi her presenterer.

Tyngden av den norske veksthusproduksjonen er varer som ved alternativ import kommer fra Vest-Europa og er produsert i veksthus. De øvrige EFTA-land og EF har et forholdsvis stort importvern for veksthussektoren.

Både EF og de enkelte EF-land har en serie støtteordninger for veksthussektoren. Jeg sier dette for å understreke hvorfor ensidig notifikasjon fra Norge - utenfor forhandlingsarenaene i GATT- og EF-tilpasningen - ikke er å anbefale.

I den operasjonelle del av notifikasjonen sa jeg sist at Norge burde ha følgende to elementer.

1. At Regjeringen i forbindelse med jordbruksoppgjøret 1990/91 vil ha til hensikt å avgrense eksportstøtten.

2. Å varsle den omlegging som har funnet sted for 1990 ved overføring av produksjonstillegg for grovfôr og deler av grunntilskuddet for melk til et produksjonsnøytralt areal- og kulturlandskaps-tilskudd.

Dette står fast.

Men for å gjøre det helt klart her at man mener alvor med liberalisering i veksthussektoren, vil jeg

(KML) innenfor disse fire vegger gjøre det klart at det skal finne sted en fullstendig liberalisering for visse nærmere bestemte veksthusprodukter, og at iverksettelsen av disse vil finne sted som et ledd i Norges bidrag til Uruguay-rundens sluttløsning ved utgangen av 1990. Dette poenget notifiseres altså ikke ensidig nå.

Liberaliseringstiltakene bør reserveres som forhandlingskort i Uruguay-rundens sluttfase, slik at man på denne måten best kan ivareta de hensyn som ligger i det norske forklarende innlegg i forbindelse med konsensusvedtaket som da ble foretatt av den forrige regjering, og som denne regjering er enig i.

Denne forhandlingsmessige vurdering fra norsk side blir sterkt understreket av de andre lands opptreden, slik jeg har referert til.

Jeg nevnte også sist mulighetene for kopling til EF-tilpasningen. Jeg kan ikke i dag garantere at vi får til en slik kopling, som har som mål å gi økt adgang for visse norske landbruksprodukter - det er vel særlig Jarlsbergosten vår vi prøver å selge - og lettere adgang for norske fiskeprodukter i EF.

Vi arbeider for at norske konsesjoner først kan utveksles med EF på "request offer-basis" for senere å gå inn i GATT som en del av vårt bidrag i Uruguay-runden. Men det er vanskelig på det nåværende tidspunkt å si noe sikkert om det vil lykkes å bruke dette forhandlingskortet i begge disse sammenhenger. EF-sammenhengen er kanskje den viktigste av disse to. La meg få føye til at det er altså ikke noen unormal opptreden fra land at man på denne måten prøver å bruke et forhandlingskort to ganger. Det er det som er den vanlige opptreden, har jeg forstått.

Til slutt vil jeg gjerne understreke at forutsetningen for at vi skal kunne ivareta norske interesser skikkelig i de nevnte forhandlinger, er at det punktet jeg i sted nevnte om full liberalisering av visse nærmere bestemte veksthusprodukter, ikke blir offentlig kjent nå. Det vil - som alle ser - redusere verdien av dette forhandlingskort betraktelig. Jeg er derfor svært glad for det lederen sa ved innledningen til dette møtet. Saken behandles her innenfor fire vegger, som jeg valgte å kalle det.

KOMITEENS LEDER: La meg bare stille et spørsmål. Det gjelder dette med å få gitt signaler til næringen. Hvordan har du tenkt å gjøre det?

(KML)

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Innledningen til notifikasjonen vil bli offentlig kjent, og de to konkrete punktene som er nevnt, som er den operasjonelle del av notifikasjonen, vil også bli offentlig kjent gjennom en pressemelding når notifikasjon har funnet sted. Det vil kunne skje med en gang man har truffet den endelige beslutning om dette, og da i løpet av meget kort tid.

KOMITEENS LEDER: Ordet er fritt. Er det spørsmål eller kommentarer?

ANDERS TALLERAAS: Jeg synes det er tilfredsstillende at handelsministeren kommer tilbake på bakgrunn av den debatten vi hadde sist, og etter en ny gjennomgang kommer med en anbefaling som jeg synes er grei, og bør følges.

Jeg har også lyst til å si meg enig med lederen når det gjelder det hun sa ved innledningen til møtet. Det er veldig viktig å understreke at disse forhandlingene kan skje i fortrolighet, slik det står i instruksen.

GUNNAR BERGE: Det ble nevnt at det ville bli notifisert liberalisering når det gjelder import av en del veksthusprodukter. Jeg har forståelse for at det ikke bør komme ut hvilke produkter det konkret dreier seg om, men betyr det også at handelsministeren ikke vil si noe om det her i dette møtet?

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Det vil ikke bli notifisert liberalisering av en del veksthusprodukter nå. Det sa jeg klart i mitt innlegg. Det er denne biten vi ønsker spesielt å reservere for sluttrunden i Uruguay-forhandlingene, men det vil bli gitt et klart signal i innledningen til notifikasjonen, den som blir offentlig, hvor man sier at

> "Regjeringen i 1990 har til hensikt, som ledd i forhandlingene om en langsiktig gassavtale, å gjennomgå importbeskyttelsen for veksthussektoren med sikte på liberalisering."

Det vil være det som fremgår om liberalisering av selve notifikasjonen. Jeg hadde håpet at jeg ikke

(KML) skulle behøve å gå inn på hvilke produkter man nå konkret tenker på å legge inn i forhandlingene. Jeg tror jeg skal stoppe der.

GUNHILD ØYANGEN: Jeg har en del spørsmål. Det var sagt at ingen andre land har notifisert noe av betydning. Etter de opplysninger jeg sitter inne med, gjelder det bl.a. Finland, der det etter min informasjon ligger an til en kraftig notifisering som går på reduksjon i eksportsubsidier - et forslag som vil ha meget omfattende konsekvenser for finske bønder.

Det er vel også på det rene at en rekke land har foretatt reduksjon i støtte og lagt om sine ordninger i betydelig grad, og at de da notifiserer det for 1990. Det må etter mitt skjønn bety det som vi også fikk klarlagt, at en får godskrevet det en notifiserer, slik at en tar med seg det i den videre prosessen. Det synes også naturlig hvis en skal ha noen fremdrift i forhandlingene, at en får godskrevet det en notifiserer, og det en har gjennomført. Ellers vil jo ingen land våge å foreta reduksjon.

Så var det produksjonsnøytrale tilskudd. Jeg merket meg at Regjeringen vil notifisere at det er gjennomført ved siste jordbruksavtale, men det er ikke, så vidt jeg kunne oppfatte, gitt signaler om at en har til hensikt å gå videre. Når jeg trekker fram spesielt det, er det fordi jeg er opptatt av at vi skal kunne finne fram til ordninger framover som også kan få internasjonal aksept, for at vi skal ha et jordbruk i Norge. Vi vet at det gjennom utviklingen i GATT går i retning av produksjonsnøytrale tilskudd. Mange land har gått langt i den retningen. Etter mitt syn er vi nødt til å følge opp slik at vi kan ivareta et nasjonalt jordbruk også under andre forutsetninger.

I tillegg har jeg et spørsmål som går på avgrensning av eksportstøtte. Mitt spørsmål er: Hvor omfattende er den avgrensningen - hvor stort beløp kan det her dreie seg om?

(ME) FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Jeg synes jo det er ganske tydelig at Regjeringen nå forsøker å opptre som en bremsekloss i GATT når det gjelder disse forhandlingene. Det forkles da som en forhandlingstaktikk, men det ligger tydelig under at det å liberalisere denne form for handel, er et onde vi skal ha minst mulig av. Vår gruppe mener jo at dette er et gode i seg selv, av svært mange grunner - at vi får lettere adgang til disse produktene, det er et klart forbrukerhensyn, det ligger ernæringsmessige hensyn til grunn, og man kan også anføre energirasjoneringsargumenter. Så vi er tilhengere av en størst mulig liberalisering når det gjelder disse produktene, helt uavhengig av forhandlingene i GATT. Vi synes tvert imot at vi, når det gjelder en så fornuftig ordning som dette, burde være en pådriver.

Når det gjelder det rent taktiske, kan jeg ikke skjønne annet enn at det positive man gir uttrykk for på forhånd, må kunne godskrives oss; at man har gått i spissen for å få i stand noe, må jo være vel så fordelaktig og bli ansett som vel så bra som at man motvillig i siste øyeblikk tør spille ut et kort.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Først til spørsmålet om Finland. jeg var inne på det i min innledning, både forrige gang og nå. Finland vil notifisere reduksjon av eksportstøtten, det er riktig, men uten nærmere kvantifisering. Det finnes ingen beløp fra finsk side når det gjelder dette.

Når det gjelder godskriving av ensidige notifiseringstiltak nå i de seneæ forhandlingene, diskuterte vi det sist også. Jeg la derfor noe vekt på den svenske vurderingen av dette, og jeg viser igjen til EFTA/GATT-møtet den 8. november, der svenske representanter uttalte at det på dette stadiet av forhandlingene ville være "abnormal" om man skulle notifisere reduksjonen i importvernet. Og alt det jeg her har referert om hva andre land har foretatt seg - og det er jo en serie land som nå har notifisert - er at vi kun notifiserer generelle hensiktserklæringer eller tiltak som allerede er gjennomført eller er besluttet uavhengig av denne forpliktelsen. Dette betyr at den norske regjering ved det opplegget jeg i dag legger frem, vil gå klart lenger i forhold til importvernet enn alle andre vesteuropeiske land i denne notifiseringsrunden. Det er de faktiske forhold, slik disse er brakt à jour pr. dags dato gjennom begge departementer fra alle våre kontakter ute.

Vi er opptatt av å sikre overgangsordninger. Det gjør at det er behov for å sette dette i en GATT-sammenheng, og jeg må få gjenta det til Fridtjof Frank

(ME) Gundersen etter hans innlegg.

Uttrykket bremsekloss tror jeg allerede jeg har svart på, ved at Norge altså går lenger enn alle andre når det gjelder dette.

Gundersen var også inne på energirasjoneringselementet. Ut fra de oppgaver jeg sitter med, er det ikke korrekt. Det vi her vil oppleve, er en vridning fra veksthus med norsk vannkraft over til gassfyrte veksthus i Holland. Det er særlig der en del av disse varene kommer fra. Det gjelder ikke for alle - la meg ta det forbeholdet - men for en del av dem. Men her har jo Regjeringen en intensjon om å gi et klart offentlig signal om at her går det mot liberalisering i veksthusnæringen, så enøk-perspektivet kan jo ses også i den sammenheng.

Så til slutt Gunhild Øyangens poeng om å få internasjonal aksept for at vi skal ha et jordbruk i Norge: Det er jeg helt enig i. Gunhild Øyangen hadde sin oppskrift på hvorledes vi skulle få til det. Jeg har en litt annen oppskrift på hvorledes vi skal få til det gjennom forhandlingene. Men intensjonen er nøyaktig den samme.

REIULF STEEN: Fremskrittspartiet er jo det eneste radikale og revolusjonære parti i forhold til jordbrukspolitikken, og jeg tok egentlig ordet for å understreke at det syn som Fridtjof Frank Gundersen gir uttrykk for når det gjelder importvernet, selvfølgelig er preget av et syn på jordbrukspolitikken som går ut på at vi skal legge ned flest mulig bruk i løpet av kortest mulig tid.

Når jeg tar det opp her, er det ikke for å provosere fram en debatt mellom Fremskrittspartiet og oss andre, men for å understreke betydningen av at vi mellom de andre partiene får en størst mulig grad av felles holdning til ivaretakelse av det jeg oppfatter som felles synspunkter på norsk jordbruks interesser.

Det er etter mitt skjønn uomgjengelig nødvendig, hvis vi skal nå fram overfor GATT og internasjonale organisasjoner og andre interesser som gjør seg gjeldende i GATT, å legge en bredest mulig nasjonal samling til grunn for de standpunkter som skal tas.

(ME) Det knytter jeg også an til hva Gunhild Øyangen tidligere sa om at det selvsagt her handler om taktikk og strategi. Det handler om taktikk og strategi innenfor GATT, og det handler sannsynligvis om taktikk og strategi innenrikspolitisk i Norge. Men det ville være en fordel om vi så snart som mulig i denne komite, hvor vi i full fortrolighet skal drøfte saker ut fra nasjonale interesser, kunne få anledning til en drøfting av hvordan vi på noe lengre sikt skal møte den situasjon som vil oppstå når vi under alle omstendigheter må gi opp import-vernet i den form som vi hittil har hatt anledning til å praktisere det.

Det er etter min mening en illusjon å forestille seg at vi vil få anledning til å gjøre det over noen tid, og derfor må vi - som Gunhild Øyangen var inne på - forberede andre former for beskyttelse av norsk jordbruk, bl.a. i form av produksjonsnøytrale tilskudd. Vi må ikke glemme at dette er ledd i en meget omfattende og på andre områder langt mer dramatisk handelskrig mellom de store handelsblokkene i verden. Og det er viktig for oss å plassere det inn i denne sammenhengen og ikke ligge under for illusjoner om at vi på lang sikt vil være i stand til å bevare importvernet i den form som vi hittil har hatt anledning til.

KÅRE GJØNNES: Det er klart at vi har handels-politiske forpliktelser i forhold til GATT som vi skal ivareta, og som vi er forpliktet til å imøtekomme innenfor det regelverket vi har sluttet oss til. Men like klart er det at vi har næringspolitiske interesser i forhold til det spørsmålet vi drøfter i dag. Derfor synes jeg det er veldig bra at Reiulf Steen bringer på banen her at det er innenfor våre forpliktelser i forhold til GATT at vi nå drøfter de problemstillinger som står på dagsorden og ikke ut fra andre innfallsvinkler - som enkelte andre partier tydeligvis har lagt i den prosessen som pågår.

Det jeg synes er veldig viktig, er at det som nå skal skje og som er nødt til å skje, skjer over et såpass langt tidsrom at næringen og de som blir berørt, får mulighet til å tilpasse seg det nye systemet uten at det får dramatiske konsekvenser for dem det rammer. Og når det gjelder det arbeidet som er igangsatt gjennom de utvalg som allerede er i arbeid under departementene - som nettopp er

(ME) satt på den jobben å se på hvilke andre former som kan tas i bruk når det tradisjonelle importvernet som vi i dag har, eventuelt må kuttes ut - så har jeg i hvert fall sett det som en fordel at den debatten vi skal føre i forhold til den problemstillingen, blir ført på bakgrunn av utredninger gjennom disse utvalgene som er igangsatt av den forrige regjering. Så jeg synes at det som handelsministeren her har skissert, som er lagt til rette ut fra en slik strategi at vi også skal ivareta den delen gjennom dette systemet, det er en tilfredsstillende framdrift og en tilfredsstillende ordning, og jeg slutter meg til det som handelsministeren har lagt fram ut fra begge disse innfallsvinklene - både det handelspolitiske og det næringspolitiske - som vi må ivareta her i Stortinget.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Jeg beklager, jeg glemte et par av spørsmålene fra Gunhild Øyangen. Jeg skal ta det nå.

Produksjonsnøytrale tilskudd, hva med disse? Ingen andre land har tilnærmelsesvis gått så langt når det gjelder produksjonsnøytrale tilskudd som Norge. De produksjonsnøytrale tilskuddene må for øvrig ses i sammenheng med den gjennomgangen som Alstadheim-utvalget nå foretar. Det er altså dette brede, store utvalget som ser på hele jordbrukspolitikken vår, og som har en sluttdato ved utløpet av neste år.

Så var det avgrensning av eksportstøtten: Det dreier seg bl.a. om avgrensning av grunntilskuddet, slik jeg har nevnt i det ene av de to konkrete punktene vi skal notifisere. Forhandlinger om å gå videre på dette, må skje i forbindelse med jordbruksforhandlingene, og det er Regjeringens intensjon å ta dette opp også der. Norge har vel for øvrig, så vidt jeg har fått opplyst, aldri tidligere heller kvantifisert beløpet for reduksjonen av eksportstøtten - som vi altså har til hensikt å avgrense.

ANNE ENGER LAHNSTEIN: Jeg tenkte jeg kunne gjøre det kort ved å si at jeg slutter meg fullt ut til Regjeringens opplegg og det innlegg Kåre Gjønnes holdt. Men jeg synes også det var interessant at Reiulf Steen her kom med noen innenrikspolitiske synspunkter som i grunnen er ganske viktige. Det betyr jo ikke at man ikke her også har relativt bred enighet. Men når vi tidligere har fått inntrykk av at Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet faktisk kommer til samme konklusjon her, oppfatter jeg det slik at det innlegget Steen holdt, for så vidt peker på det helt riktige, slik jeg oppfatter det, nemlig at det er meget ulike begrunnelser for det.

(GSR)

BJØRN TORE GODAL: Jeg vil til det siste innlegget si at dette er ingen nyhet. Det ble gjort helt klart også i det forrige møtet at Fremskrittspartiet befinner seg i en kvalitativt annen posisjon enn det de øvrige partier som er representert i komiteen, gjør. Det er ingen nyhet og kom som en noe overraskende kommentar.

Mitt spørsmål går på veksthusbransjen, som vi foreløpig ikke spesifiserer, og de problemene den vil ha framover. For det sier seg selv at veksthusbransjen som andre bransjer lever under en kontinuerlig planleggings-, investerings- og fornyelsesprosess og har behov for en avklaring av sin situasjon. Mitt spørsmål til handelsministeren, eventuelt landbruksministeren, er: Hvor lenge skal en la bransjen som sådan leve uten helt klare politiske signaler? Og er det klok politikk å la en bransje leve meget lenge med uklare forhold på dette området, eller er det slik at en belager seg på å gi interne signaler på et eller annet tidspunkt som gjør at en kan få en rasjonell bruk av ressursene også på dette området?

KOMITEENS LEDER: Jeg vil bare minne om at i det forrige møtet vi hadde om denne saken, avsluttet jeg med å si at på bakgrunn av den diskusjonen vi hadde hatt i to runder, viste det seg at flertallet her i denne salen syntes at Regjeringen gikk for kort, og ikke forholdt seg konkret til veksthusnæringen som problemstilling, og at notifiseringen og i det hele tatt arbeidet i forhold til GATT ville være tjent med at vi gir noe klarere signaler og tenker litt lenger i forhold til også de handelspolitiske spørsmålene som har vært nevnt her, noe som jeg ikke fant grunn til å ta opp igjen i dette møtet. Jeg må innrømme at jeg ikke hadde tenkt at vi skulle gjenta alt fra den diskusjonen vi hadde her, og som tok halvannen time, og derfor har jeg ikke gjentatt mine resonnementer fra sist. Det betyr ikke at jeg ikke mener alt jeg sa den gangen. Men jeg vil gjerne konstatere at Regjeringen da ble bedt om å tenke over de synspunkter som var kommet fram, og så komme tilbake til denne komite med et justert opplegg. Og det er hva Regjeringen har gjort, slik jeg oppfatter det.

Man har altså bygd inn en omtale av importvernet for visse veksthusprodukter i teksten som skal framholdes under notifiseringen. Man har samtidig opplyst at man tar sikte på å foreta en konkret liberalisering i løpet av et års tid. Det er altså to forandringer i forhold til sist, og det er det som gjør at hele atmosfæren i dette møtet er en annen, og

(GSR)

det er det som gjør at det er mulig å snakke om at vi nå får en bredere enighet om iallfall hovedlinjene her. Det betyr ikke at alle argumenter og alle nyanser dermed er borte. Blant annet gjelder det taktiske vurderinger.

Jeg nevnte dette for handelsministeren for noen dager siden og minnet om det jeg sa om OECD-rapporten i en tidligere runde. Jeg tror at Norge vil bli utsatt for et betydelig press når OECD-rapporten kommer, for i sum kommer Norge ut på toppen av lista når det gjelder vern av og subsidier til norsk landbruk. Da kan vi lett bli pekt ut som et land som det er godt å banke på i alle mulige sammenhenger. For oss har det vært et poeng liksom å forsøke å gi litt mer inntrykk av at vi er på rett vei. Min vurdering er at handelsministeren i sin innledning her i dag har valgt ut biter av av Norges profil som gir et bilde som jeg tror vi ikke kommer til å se ligge der når vi kommer noen måneder eller et år fram i tid. Norge kommer ikke til å bli anerkjent som den fremste i klassen når det gjelder en jordbrukspolitikk i tråd med det som hele GATT-runden går ut på. Jeg må bare si at det er min vurdering at vi ikke ligger der. Men det er en helhetsbetraktning fra min side når det gjelder det totale omfang av regelverk og støtteordninger for norsk jordbruk, og at det ikke er i samsvar med trenden internasjonalt. Med andre ord: Vi står overfor en betydelig omstillingsoppgave, og den krever at vi i Norge har evne til å samarbeide om hvordan vi skal legge om ordningene i vår landbrukspolitikk, slik at vi ikke får større vanskeligheter enn det vi behøver å få - bare så det også er sagt her i dag.

FRIDTJOF FRANK GUNDERSEN: Dette er ikke stedet for å starte en generell landbruksdebatt, men siden Reiulf Steen sa at det var Fremskrittspartiets hensikt at det skal legges ned flest mulig gårdsbruk, må jeg bare for ordens skyld si at vårt mål er å skaffe rimelige matvarer til forbrukerne og å redusere skattebyrdene, slik at ressursene kan brukes til andre formål, f.eks. til sosiale og helsemessige formål. At det fører til en viss rasjonalisering i norsk landbruk, er en sak for seg, men hovedhensikten er selvfølgelig ikke å redusere antallet norske gårdsbruk - bare for å presisere det.

(GSR)

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Steen tok opp spørsmålet om behovet for snarlige drøftinger av det totale omfanget av denne saken, og mitt svar på det er at det er nok helt klart et behov. Men vi må ikke skynde oss så fort at vi ødelegger det Regjeringen her legger opp til, nemlig at man skal få en gjennomgang spesielt av importbeskyttelsen for veksthussektoren, og jeg knyttet da det til det utvalget under Landbruksdepartementet som Kvakkestad leder. Det er mulig vi må se litt på mandatet for å sikre oss at det blir gjort, men Kvakkestad-utvalgets mandat er knyttet opp til Uruguay-runden og til EF/EFTA-prosessen, slik at her er timingen riktig for det utvalget i forhold til den prosessen vi nå er inne i. Jeg kan derfor ikke love noen så snarlig debatt, men innenfor de rammer som der ligger.

Godal spurte om hvor lenge næringen skal klare seg uten klare politiske signaler. De klare politiske signalene gis i innledningen til notifikasjonen som jeg nå har referert et par ganger, med at man i forbindelse med Uruguay-runden vil gjennomgå importbeskyttelsen for veksthussektoren med sikte på liberalisering. Det er altså det som vil stå om importbeskyttelsen i notifiseringen.

STATSRÅD ANNE VIK: Jeg vil, slik handelsministeren har gjort, understreke forholdet til veksthusnæringen, og at det må skje en gjennomgang av importbeskyttelsen via utvalgsarbeid. Alstadheim-utvalget og Kvakkestad-utvalget, som også skal vurdere denne næringen, skal nå foreta en gjennomgang av dette.

DAG C. WEBERG: Det gjelder dette med signaler til veksthusnæringen, som Godal var inne på.

Forholdet er at for næringen er det slik at det de skal produsere neste år, forbereder og planlegger de nå. Hvis det blir et krav at man nå skal notifisere konkrete produkter i denne runden, altså i november 1989, forutsetter jeg at teknikken er slik at dette vil få konsekvenser for noen av de produktene som da kommer med, allerede i 1990, mens man allerede er i produksjons-, planleggings- og oppstartingsfasen. Derimot er det vel slik at signaliserer man at veksthusnæringen vil bli tatt med i en notifisering i neste runde av Uruguay-forhandlingene, så vil dette bli satt i verk - så vidt jeg har forstått - i 1992. Da vil altså næringen ha to år på en omstilling, og jeg har inntrykk av at det er noe de allerede forventer vil komme.

(GSR) Så litt om dette med OECD og støttevolumet. Jeg må si at hvis det er slik at Norge skulle komme uheldig ut av en internasjonal sammenligning når det gjelder støttetiltakene overfor norsk landbruk, skyldes det at det er lagt vesentlig mer inn i norsk landbruks-politikk av ulike distriktstiltak og andre støttetiltak som ikke spesifikt kan sies å ligge på produksjonen. Jeg nevner bare det som har vært en kjepphest for Arbeiderpartiet, dette med kvinnetiltak.

Jeg ser det slik at det vi egentlig står overfor i dag, er selve tidsaspektet. Skal vi sette dette ut i livet i 1990, eller aksepterer vi en begynnende omstillingsfase som gjør at næringen må forholde seg til noe som de kan forvente vil begynne i 1992.

Jeg har et spørsmål til fru Øyangen. Hvis hun mener at det er slik at andre land har gått vesentlig lenger enn Norge, savner vi vel egentlig dokumentasjon og bekreftelse på hvor langt og hvilke land det i så fall dreier seg om.

Ellers velger jeg å forholde meg til den fremstilling som er gitt av handelsministeren.

ARNE ALSÅKER SPILDE: I samband med det spørsmålet som Godal reiste, vil eg seia at norsk veksthusnæring på sitt beste faktisk har store sjansar til å konkurrera under elles like vilkår. Det betyr at dersom ein her synkroniserer avviklinga av støtte-ordningane innan Europa, vil sannsynlegvis store delar av norsk veksthusnæring faktisk vera konkurransedyktig.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Bare kort for å gjøre det helt klart, så det ikke skal være noen misforståelser med hensyn til tidspunktene her. Det siste momentet som jeg nevnte i fortrolighet innenfor disse fire vegger, gjelder en fullstendig liberali-sering for visse nærmere bestemte veksthusprodukter. Der skal iverksettelsen finne sted som ledd i Norges bidrag ved avslutningen av Uruguay-runden, dvs. i slutten av 1990 - bare så det ikke skal være noen tvil om den datoen. Utover det kommer den øvrige vurdering av liberalisering som blir omtalt i innledningen. Slik var det vel også man fra den tidligere regjeringen hadde tenkt at det her skulle være en prosess over noen tid.

(SL) KOMITEENS LEDER: Jeg skal gjøre et forsøk på et svar til Weberg. Vi hadde en runde her i forrige møte i den utvidede, hvor Jan Petersen stilte meg et spørsmål. Jeg vil bare understreke at vi normalt ikke går inn i en debatt oss imellom. Jeg sier ikke at vi ikke kan gjøre det under visse omstendigheter, men jeg tror det er mer hensiktsmessig som vanlig form at Regjeringen legger fram vurderinger og synspunkter og at det stilles spørsmål til Regjeringen, og at vi på den måten får belyst saken, og eventuelt kommer med tilleggsmerknader. Men - for å hjelpe Weberg i denne situasjonen - det lå egentlig i det jeg sa i stad om helheten i norsk jordbrukspolitikk og hvordan mange andre land har måttet foreta mye større omstillinger totalt sett, og det er liksom det som blir 1990-årenes agenda. Det blir mindre interessant hvis man tar hver enkelt bit og ser bare på importvern, bare på den ene eller andre metodikken, fordi det er summen som egentlig til syvende og sist kommer til å ramme oss hvis vi ikke klarer å lage en løype framover. Men det var i grunnen det vi snakket om i det forrige møtet.

Er det andre som ønsker ordet? - Da høres det nå ut som vi i hvert fall er kommet et stykke lenger i den totale vurderingen av saken, slik at det ikke er så stor sprik i oppfatningene som for noen uker siden. Det ser jeg på som et fremskritt. Det kan hende vi får behov for å bruke et par møter også i andre sammenhenger i andre saker fremover, slik at vi kommer fram til noe som det går an for Regjeringen å arbeide med og arbeide på.

Det er én ting til som jeg har lyst til å si, og det er at selv om jeg tror det ligger noe i det som Fridtjof Frank Gundersen var inne på når det gjelder vurderingen av taktikk - man kan alltid legge en taktikk ut fra politiske hensiktsmessighetsbetraktninger - så er det likevel sånn til syvende og sist at det er lettere for en regjering å føre en politikk og følge en taktikk som den selv har tro på, hvis den skal lykkes i å nå målene. Så vi får gi litt rom også for det, tror jeg. - Det var en utstrakt hånd i den vanskelige jobb man egentlig har mange ganger.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Kan jeg da helt til slutt bare få lov til å si at jeg tror vi skal kunne ha gitt notifisering i løpet av morgendagen, og pressemelding om dette, om innledningen og de to konkrete punktene, vil da gå parallelt. Men av formelle hensyn kan vi ikke la pressemeldingen gå før selve brevet til GATT har gått, og notifiseringen har skjedd.

(SL) KOMITEENS LEDER: Da ber jeg om at Regjeringen sier de tingene når alle pressefolkene nå kommer på alle. Jeg tror vi skal holde oss til at dere sier det som kan sies, og så viser vi andre til det. For å komme unna uten en eneste lyd fra noen, selv på det generelle plan, det holder ikke. Da vil de komme til å lage sin egen "suppe".

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Svaret fra min side vil være og har allerede vært at jeg ikke vil kommentere denne saken før det går en pressemelding om den konkrete notifiseringen. Jeg kan nå regne med - det nikkes bak meg - at den kan gå i morgen formiddag.

KOMITEENS LEDER: Jeg tror det vil være klokt at handelsministeren sier litt mer, at hun faktisk sier at på bakgrunn av de drøftingene vi har hatt, vil det nå komme en notifisering, og det betyr at et par ting da er med. Jeg tror det kan stå mye rart i avisene også i morgen hvis man skal være uten noen veiledning. Men jeg synes det er riktig å overlate det til Regjeringen i den situasjonen vi er i.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Jeg jobber for å ha de rette folkene på plass for å kunne gjøre dette i kveld. Det vil avhjelpe det behovet. Det beste er å kunne gi teksten, men det kan jeg altså ikke gjøre før det formelt er sendt til GATT. Jeg vil nødig trå feil akkurat på den formaliteten.

PÅL ATLE SKJERVENGEN: Jeg håper at lederens betraktninger når det gjelder taktikken overfor pressen blir fulgt opp av handelsministeren, for ellers vil pressen spekulere ut fra ansiktsuttrykk og ansiktsfarge, og det synes jeg ikke det er spesielt hensiktsmessig at pressen får anledning til - etter hva jeg har forstått fra forrige møte. Da ligger det vel litt dramatikk i luften, og det er det kanskje ikke grunn til at man skal lage for mye av.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Jeg kan uten problemer si at det vil komme en notifisering, og det vil meget raskt komme en pressemelding om hva den inneholder. Jeg skal ellers se hvilke elementer jeg kan legge inn, jeg må bare sjekke de formelle sidene ved det, det er det som er problemet.

(SL) KOMITEENS LEDER: Ja, men hvis vi tenker på den offentlige debatten som har vært, og det som er sagt i åpen stortingssal, så tror jeg ikke man røper noen stor hemmelighet om handelsministeren varsler - uten å bruke ordlyden - at det vil bli gjort endringer i importvernet. Det må du kunne si, for det tror jeg nesten har vært sagt i salen. Vi må ikke bli så hemmelige at vi ikke kan si ting som vi sier til daglig til hverandre.

JO BENKOW: Hvis man først begynner å besvare spørsmål knyttet til møter i den utvidede, er det ikke uproblematisk uansett hvordan det måtte se ut i øyeblikket. Et spørsmål som jeg antar vil komme, er: Var dette et stridsspørsmål? Var det problemer i den utvidede de store grupperingene imellom? Det er spørsmål som vil komme. Og hvis man da sier: "Ingen kommentarer", så er det ikke godt å vite hvordan reaksjonene blir. Med andre ord, det jeg gjerne vil uteske, er lederens oppfatning av hvordan man skal forholde seg til det meget naturlige spørsmål, som det vel med vår erfaring er grunn til å anta vil komme nokså omgående. Lederen vil kunne hjelpe på det ved å åpne for muligheten til å si at vi ser ikke dette som noe politisk problem, eller noe i den stilen. Jeg ville bare antyde noe sånt.

KOMITEENS LEDER: Det kom fram i pressebildet etter den siste runden, jeg tror regjeringsmedlemmer sa til pressen at ja, nå vil vi se på dette på nytt. Vi vil vurdere de synspunktene som er kommet fram - og husk, de er kommet fram i åpen sal i mange innlegg i trontaledebatten, det er ikke noe som bare har foregått her. Da må det kunne gå an å si hva Regjeringen mener er et riktig standpunkt. Det er ikke noe hemmelig i forhold til GATT hva vi måtte mene. Og hvis Regjeringen sier litt om det, kan vi andre si når det er kjent at ja, dette betyr at man har beveget seg i en retning som gjør at det nå er mindre avstand og lettere å stå sammen om en kurs.

GUNNAR BERGE: Først: Jeg er ikke sikker på om jeg hørte riktig hva handelsministeren sa, hva som skulle komme fra embetsmennene bak der. Det vanlige er vel at når statsråden har bestemt seg, så kommer det ikke noen ytringer fra embetsmennene.

Jeg tok egentlig ordet til Benkows problemstilling. Er ikke det vanlige at Regjeringen gjør kjent hvilke konklusjoner den trekker etter møtet?

(SL) Det er jo overhodet ikke nødvendig å gå inn på diskusjonen her i det hele tatt eller røpe noe av de overlegninger som har funnet sted i den utvidede, men at Regjeringen rett og slett gir uttrykk for hvilke konklusjoner den trekker. Hvis det ikke blir gjort umiddelbart etter dette møtet, tør jeg ikke tenke på hva som kommer til å stå i avisene av spekulasjoner i morgen. Og det tror jeg bare kan bidra til å tråkle saken til igjen.

KOMITEENS LEDER: Bare et lite supplement til det. Regjeringen har lagt fram et modifisert og gjennomtenkt standpunkt på bakgrunn av de møtene vi har hatt før, og det har fått rimelig forståelse og større oppslutning enn det som var situasjonen sist. Jeg mener at hvis det sies, forteller Regjeringen hva den faktisk har gjort, og da kan vi bekrefte det når folk spør, bare ved å nikke.

STATSRÅD KACI KULLMANN FIVE: Jeg vil bare si til Gunnar Berge at jeg er i den fase at jeg har en åpen og søkende holdning og lytter til mine embetsmenn, og det håper jeg at den tidligere finansminister har forståelse for. Men jeg tror vi i løpet av et par minutter etter dette møtet skal klare å utforme et kort pressestatement fra min side som vil dekke de behovene. For jeg ser klart alles behov for at det ikke skal bli ville spekulasjoner, slik det til dels har vært.

KOMITEENS LEDER: Nøkkelpunktene er velkjent for de pressefolkene som i tilfelle er opptatt av saken, så jeg tror ikke det er så vanskelig.

Er det noen som har noe under Eventuelt? - Det er det ikke.

Takk for i dag.

Møtet hevet kl. 16.25.